

Sygn. akt III AUa 237/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 czerwca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Beata Michalska

Sędziowie: SSA Mirosław Godlewski (spr.)

SSA Jacek Zajączkowski

Protokolant: st. sekr. sąd. Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 8 czerwca 2018 r. w Ł.

sprawy (...) Spółki Akcyjnej w P.

przy udziale zainteresowanych: P. C. (1), P. C. (2), R. C. (1), G. C., R. C. (2), O. K., M. C., T. C., A. C., J. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.

o składki

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 19 grudnia 2017 r. sygn. akt VI U 1296/16

1. oddala apelację;

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P. na rzecz (...) Spółki Akcyjnej w P. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

Sygn. akt III AUa 237/18

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 16 września 2016 r. Nr (...), Nr (...), Nr (...), Nr (...), Nr (...), Nr (...), Nr (...), Nr (...), Nr (...) i Nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. ustalił podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne pracowników (...) Spółki Akcyjnej: P. C. (1), P. C. (2), R. C. (1), G. C., R. C. (2), O. K., M. C., T. C., A. C. i J. C. w grudniu 2009 r, grudniu 2010 r. i grudniu 2011 r.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że świadczenia w postaci paczek świątecznych dla dzieci stanowią dodatkowe świadczenie pracodawcy i nie są świadczeniami z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, gdyż zostały wydane z naruszeniem przepisów ustawy z dnia 04 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. 2016, poz. 800 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe.

Płatnik składek odwołał się od powyższych decyzji, wnosząc o ich zmianę przez ustalenie, że świadczenia dokonane przez płatnika na rzecz zainteresowanych pracowników w okresach objętych decyzjami w postaci paczek świątecznych dla dzieci pracowników w ramach ZFŚS nie stanowiły podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, a zatem ustalone przez płatnika pierwotne podstawy wymiaru składek były prawidłowe oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołań.

Zainteresowani nie zajęli merytorycznego stanowiska w sprawie.

Postanowieniem z dnia 24 marca 2017 r. Sąd Okręgowy w Płocku połączył wszystkie sprawy do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Wyrokiem z 19 grudnia 2017 r. Sąd Okręgowy w Płocku zmienił zaskarżone decyzje i stwierdził, że wartość paczek świątecznych dla dzieci nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalno – rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne: P. C. (1), P. C. (2), R. C. (1), G. C., R. C. (2), O. K., M. C., T. C., A. C. i J. C. oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P. na rzecz odwołującego kwotę 900 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Wydając przedmiotowy wyrok sąd pierwszej instancji ustalił, że Zarządzeniem nr (...) z dnia 12 lutego 2008r. w (...) Spółka Akcyjna wprowadzony został Regulamin Zakładowej (...) Socjalnej. Regulamin został opracowany w oparciu o ustawę z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, ustawę z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych, rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 14 marca 1994 r. w sprawie sposobu ustalania przeciętnej liczny zatrudnionych w celu naliczenia odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych oraz obwieszczenie Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej w roku poprzednim i w drugim półroczu poprzedniego, wydawanego corocznie dla potrzeb naliczania odpisu podstawowego na Fundusz.

Zgodnie z punktem 11 tego zarządzenia, osobami uprawnionymi do korzystania ze świadczeń z Funduszu byli: pracownicy zatrudnieni na podstawie umowy o pracę, pracownicy przebywający na urloпах wychowawczych, emeryci i renciści – byli pracownicy (...) S.A., osoby przebywające na świadczeniach przedemerytalnych oraz członkowie rodzin w/w pracowników, emerytów i rencistów oraz osób przebywających na świadczeniach przedemerytalnych.

Zakup paczek świątecznych lub bonów świątecznych dla dzieci pracowników miał nastąpić po uzgodnieniu pracodawcy z zakładowymi organizacjami związkowymi, w ramach środków przeznaczonych na ten cel. O przyznanie paczek dla dzieci mogli ubiegać się pracownicy, byli pracownicy oraz osoby będące na świadczeniach przedemerytalnych.

Powyższy regulamin został zmieniony zarządzeniem nr (...) z dnia 24 lutego 2011 r. Na mocy pkt 7 załącznika nr 1 a do zarządzenia od 2011 r. zakup paczek dla dzieci lub bonów świątecznych o tej samej wartości i asortymencie następował na podstawie decyzji Komisji Socjalnej, w ramach środków przeznaczonych na ten cel.

Jeżeli obydwój rodzice lub opiekunowie prawni dziecka, emeryt, rencista lub osoba przebywająca na świadczeniu przedemerytalnym pracują lub pracowali w (...) Spółka Akcyjna, dziecku przysługuje wtedy tylko jedna paczka świąteczna.

Świadczenia socjalne w Spółce, zgodnie z ustawą, są ustalane wspólne ze związkami zawodowymi. Przy przyznawaniu świadczeń brane są pod uwagę: sytuacja finansowa, rodzinna i potrzeby wynikające z określonych sytuacji pracowników. Co roku przyznawane były paczki świąteczne dla dzieci w przedziale wiekowym od 1 roku do 14 lat. W latach 2009-2011 paczki były przyznawane w tej samej wysokości i w tym samym asortymencie dla dzieci od 1 roku

do 14 lat . Wręczanie paczek miało miejsce podczas imprezy choinkowej dla dzieci pracowników. Zasady wręczania paczek w tej samej wysokości i w tym samym asortymencie zostało ustalone ze związkami zawodowymi. Zawsze był brany pod uwagę wiek dziecka. Oprócz tego kryterium przyznawania paczek jest ilość dzieci, ale jeżeli dwoje rodziców pracuje w firmie to dziecku przysługuje tylko jedna paczka. Przed przyznaniem paczki komisja nie brała pod uwagę sytuacji materialnej pracownika. W zakładzie prowadzona była lista, na której pracownicy wpisywali swoje dzieci i datę urodzenia dziecka. Lista była oddawana do biura zarządzania relacjami społecznymi i na tej podstawie spółka wiedziała, ile paczek należy przygotować.

Z posiedzenia Komisji zawsze sporządzany był dokument – protokół i wtedy spółka wspólnie ze związkami zawodowymi przygotowywała oferenta, który realizował paczki. Wśród dzieci były wyróżnione cztery grupy wiekowe – było to potrzebne do realizacji imprez choinkowych. Paczki dla wszystkich były w tej samej kwocie, wartość paczek była niska, około 60 -70 złotych.

Obecnie paczki nie są już przyznawane. Teraz pracownicy otrzymują karty na święta na prezenty dla dzieci i dalej uwzględniane są te same kryteria: ilość dzieci w rodzinie, wiek osoby, którym karta taka przysługuje.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołania za uzasadnione.

Sąd wskazał, że podstawę prawną rozważań w niniejszej sprawie stanowią przepisy ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. 2016, poz. 800 z późn. zm.) oraz przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. 2015, poz. 2236 z późn. zm.). Art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych wskazuje zasady korzystania ze środków Funduszu. Zgodnie z tym przepisem, przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Przepisy powyższej ustawy nie wskazują natomiast jakie konkretne kryteria winny zostać wzięte pod uwagę przy korzystaniu ze środków ZFŚS. Ustawodawca wskazał jedynie, że przyznawanie świadczeń z ZFŚS uzależnione jest od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z tych środków. Tym samym określenie konkretnych kryteriów leży w gestii samego pracodawcy (jeżeli został utworzony u pracodawcy taki fundusz – zgodnie z art. 3 powyższej ustawy).

Zgodnie z art. 18 ust. 1 w zw. art. 20 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1442). Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe ubezpieczonych będących pracownikami stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem iż nie uwzględnia się wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy wskutek choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną oraz zasiłków. Stosownie do art. 4 pkt 9 ustawy systemowej: użyte w ustawie określenie "przychód" oznacza przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z wymienionych tam tytułów, w tym z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Zgodnie zaś z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 361 z późn. zm.) za przychody m.in. ze stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych. Ustawodawca dopuszcza wyłączenia niektórych przychodów z podstawy wymiaru składek. Szczegółowe zasady ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe reguluje rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1949) – zwanego dalej „rozporządzeniem”. Wynikający z tego rozporządzenia katalog przychodów niestanowiących podstawy wymiaru składek jest zbiorem zamkniętym. W § 2 ust. 1 pkt 19 r.s.z.u.p. wskazano, że podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowanego ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach ZFŚS.

Sąd Okręgowy zważył, że płatnik składek i pracodawca – (...) S.A. przy przyznawaniu świadczenia w postaci paczek świątecznych dla dzieci pracowników przyjął następujące kryteria: ilość dzieci pracownika i wiek dzieci oraz fakt, czy oboje rodzice pracują w PKN (...) (wtedy przysługiwała jedna paczka). Te kryteria decydowały o samym przyznaniu paczki świątecznej, nie zaś o wartości paczki, gdyż ten ostatni element został ustalony w porozumieniu ze związkami zawodowymi. W zakresie kryteriów przyznawania świadczeń z ZFŚS Sąd Okręgowy przywołał orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 11 grudnia 2013 r., sygn. akt III AUa 655/13, Legalis nr 776269, w którym stwierdzono, że „ZUS oskładkując paczki choinkowe dla dzieci nie uwzględnił znaczenia rodziny i posiadania dzieci jako wartości chronionych konstytucyjnie. Godzi się tu odwołać do art. 71 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. zgodnie z którym Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych. Przełożeniem tego obowiązku konstytucyjnego Państwa jest wiele regulacji ustawodawstwa zwykłego, które w różnych przepisach traktuje już sam fakt posiadania dziecka za kryterium socjalne w szerokim znaczeniu i w oparciu o nie przyznaje rodzicom prawo do świadczenia lub ulgi w podatku. (...) W tym zakresie godzi się zauważyć, że dochody rodziny nie zawsze przekładają się na sytuację dziecka, bowiem o tym jakie potrzeby dziecka są zaspokajane zawsze decydują rodzice. Oznacza to, że nawet przy wysokich dochodach rodziców jego potrzeby wcale nie muszą być zaspokajane na innym poziomie, niż jego rówieśnika, którego rodzice osiągają mniejsze dochody. Kryterium zastosowane przez Spółkę, adresując pomoc bezpośrednio do dziecka w postaci paczki zawierającej słodycze, jest kryterium konkretnym, pewnym i sprawiedliwszym w adresowaniu pomocy socjalnej. Nie wydaje się być spornym pogląd, iż nie każda osoba nie osiągająca aktualnie dochodu lub osiągająca nieznaczny dochód jest osobą wymagającą pomocy socjalnej. Można bowiem - i w warunkach polskich nie jest to żaden wyjątkowy wypadek - posiadać znaczny majątek i nie posiadać dającego się realnie zweryfikować dochodu (np. dochód od członków rodziny pracującej za granicą, dochody z pracy na czarno i innych źródeł nieujawnionych, dochody i korzyści wynikające z wykorzystywania do celów prywatnych majątku i działalności prowadzonej firmy, która formalnie wykazuje niewielki dochód lub straty itp.). Podobny pogląd wyraził także Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, w wyroku z dnia 20 marca 2014 r. sygn. akt V U 1178/13, (...) który stwierdził, że ilość dzieci i ich wiek są wystarczającymi kryteriami do przyznania prawa do świadczenia z ZFŚS w jednakowej wysokości dla każdego z dzieci. Sąd Okręgowy wskazał nadto, że „przewidziane regulaminem paczki z okazji Nowego Roku przyznawane w takiej samej wysokości, w ilości po jednej dla każdego dziecka pracownika, należy uznać za inne niż ulgowe świadczenia w rozumieniu art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych”.

W ocenie Sądu meriti odwołujący stosował kryteria socjalne do przyznawania paczek świątecznych, jakimi były ilość dzieci i ich wiek. Materialna pomoc rzeczowa np. zakup konkretnych towarów, paczek żywnościowych, upominków jak każda inna forma pomocy finansowej z funduszu jest adresowana do osób posiadających dzieci. Jest tu zachowane kryterium socjalne, polegające na różnicowaniu sytuacji tych pracowników, którzy posiadają dzieci od innych. Nie jest konieczne regulowanie przyznawania świadczeń rzeczowych również z uwzględnieniem posiadanych dochodów. Gdyby Spółka miała uzależniać stricte formalnie wysokość każdej paczki w stosunku do sytuacji materialnej każdego z pracowników, to naruszyłoby zasady współżycia społecznego -sprawiedliwego potraktowania wszystkich dzieci, gdyż różniłyby się one między sobą wartością i zawartością. Z punktu widzenia dzieci największe znaczenie ma zaś taka sama jakość otrzymanej paczki i jej ilościowa zawartość, nie zaś kryteria formalne jej przyznania. Trudno byłoby to wytłumaczyć, szczególnie w sytuacji, kiedy paczki były wręczane w obecności wszystkich dzieci na imprezach choinkowych i różniłyby się zawartością.

Sąd meriti podkreślił, że cel socjalny realizowany przez odwołującego w postaci przyznawania paczek świątecznych dla dzieci w grudniu 2009-2011 nie musi być realizowany poprzez uwzględnienie łącznie wszystkich kryteriów wskazanych w art. 8 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych tj. od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Kryterium sytuacji rodzinnej, a więc posiadania dzieci w wieku od 1 do 14 lat jest wystarczającym realnym i sprawdzalnym kryterium wydatkowania środków z funduszu świadczeń socjalnych. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 11 października 2012 r., III AUa 539/12, LEX nr 1324774, analiza realności kryterium przyznawania świadczeń jest o tyle istotna, o ile budzi wątpliwości realizacja przez pracodawcę celu socjalnego świadczenia, natomiast brak dotrzymania przez pracodawcę

ustalonych w regulaminie kryteriów przyznania świadczenia, przy ewidentnej realizacji celu socjalnego świadczenia w żadnym razie nie może dyskredytować świadczenia i arbitralnie przesądzać o zaniechaniu realizacji celów socjalnych, a tym samym o wynagrodzeniowej naturze świadczenia.

Sąd wskazał, że celem socjalnym przyznawania paczek u płatnika składek było zapewnienie potrzeb dzieci w związku z tradycją otrzymywania paczek, prezentów na święta, a więc kryterium rodzinne. W tym wypadku o przyznawaniu paczek o tej samej wartości winien decydować też charakter świadczenia, aby określona grupa dzieci nie czuła się gorzej niż inni beneficjenci, gdyby zastosować kryterium dochodu rodziny. Cel ten został zrealizowany, PKN (...) wydatkował środki funduszu socjalnego zarówno w zgodzie z przyjętymi w zakładzie uregulowaniami jak też zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 04 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. 2016, poz. 800 z późn. zm.).

Wobec powyższego, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd zmienił zaskarżone decyzje, orzekając, jak w sentencji. O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. oraz § 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1804 z późn. zm.), zasądzając koszty zastępstwa prawnego w kwotach minimalnych za udział pełnomocnika w każdej z jednostkowych spraw, przy uwzględnieniu nakładu pracy.

Organ rentowy zaskarżył wyrok w całości, zarzucając:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego:

- § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia (...) z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne wartość świadczenia rzeczowego w postaci paczek dla dzieci przyznawanych wszystkim dzieciom pracowników w wieku od 1 do 14 lat w równej wysokości bez uwzględnienia sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej oraz, że prawidłowe jest zastosowanie wyłącznie kryterium rodzinnego (posiadanie dzieci) do uznania, iż paczki finansowane ze środków z.f.ś.s. są świadczeniem socjalnym i nie podlegają składkom na ubezpieczenia;

- art. 18 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, przez błędne zastosowanie i nie uznanie, że wartość paczek świątecznych przyznanych niezgodnie z przepisami ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych stanowi przychód pracownika, który należy wliczyć do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne;

2. naruszenie przepisów postępowania - art. 233 § 1 k.p.c. poprzez niedokonanie wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału i uznanie, że posiadanie dzieci w odpowiednim wieku jest spełnieniem warunków do uzyskania świadczeń z funduszu socjalnego bez potrzeby udokumentowania sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, co stanowi podstawę do wyłączenia wartości tych świadczeń z podstawy wymiaru składek.

Wskazując na powyższe organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołań oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje.

W ocenie apelującego Sąd Okręgowy błędnie przyjął, że zastosowane kryterium socjalne w przypadku paczek świątecznych dla dzieci było prawidłowe. Przepis art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych stanowi, że każde świadczenie przyznawane pracownikowi winno uwzględniać jego sytuację życiową, rodzinną i materialną a to oznacza, że sytuacja każdego pracownika ubiegającego się o jakiegokolwiek świadczenie powinna być dysponentowi znana oraz, że świadczenia w jednakowej wysokości winny otrzymywać te osoby, które mają taką samą lub podobną sytuację życiową, rodzinną i materialną. Jak orzekł Sąd Najwyższy w wyroku z 20 sierpnia 2001 r., sygn. akt: I PKN 579/00/OSNP nr 14/2003, poz. 331, Fundusz jest instytucją prawną mającą łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin, a jego adresatami są zwłaszcza rodziny o najniższych dochodach. By realizować cele określone w ustawie sytuacja beneficjenta funduszu winna być zbadana i udowodniona a wysokość świadczenia

ustalona z uwzględnieniem w/w zasad. Wyklucza to przyznawanie świadczeń w tej samej wysokości dla wszystkich, chyba że byłyby dowody, że sytuacja każdego pracownika jest taka sama.

W niniejszej sprawie takich dowodów brak, ponieważ przed przyznaniem paczek świątecznych nie była badana sytuacja życiowa, rodzinna, i materialna osób uprawnionych, gdyż każda paczka miała jednakową wartość. Przyznanie wszystkim pracownikom posiadającym dzieci w wieku 1-14 lat jednakowych paczek narusza zasady określone w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych dlatego nie mogą być one uznane za świadczenia socjalne pomimo ich sfinansowania ze środków funduszu socjalnego.

Naruszenie przepisów art. 8 ust. 1 ustawy przy przyznawaniu świadczeń socjalnych i nie stosowanie zasad zawartych w tym przepisie powoduje, że środki wydatkowane z funduszu świadczeń socjalnych tracą charakter świadczeń socjalnych i stają się dochodem pracownika, którego wartość zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Stanowisko takie zajął także Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 20.06.2012r. (Sygn. akt: I UK 140/12/OSNP 2013/13-14/160).

Naruszenie przy przyznawaniu paczek świątecznych zasad przyznawania świadczeń socjalnych z funduszu powoduje, że przychód stanowiący wartość paczek świątecznych nie powinien być wyłączony z podstawy wymiaru składek, albowiem nie są to w rozumieniu § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczególnych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe „świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych”. Co prawda wydawane są środki z funduszu ale nie odbywa się to w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, albowiem ramy te określają przepisy ustawy i wydane na podstawie ustawy, regulaminy. Wobec treści w/w przepisów i powołanego orzecznictwa uznanie przez Sąd, że spełnienie części jednego warunku wskazanego w art. 8 ust. 1 ustawy jest wystarczające do uznania, że paczki świąteczne są świadczeniem socjalnym nie jest uzasadnione. Samo posiadanie dzieci w wieku 1-14 lat nie ujawnia w żaden sposób sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika. Przykładowo dziecko może być wychowywane przez dziadków, rodzinę zastępczą czy (...) dopóki dysponent funduszu nie będzie miał danych do ustalenia rzeczywistej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej to nie będzie w stanie przyznawać świadczeń zgodnie z ustawą.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu, bowiem rozstrzygnięcie Sądu I instancji jest prawidłowe, znajdując oparcie zarówno w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, jak i obowiązujących przepisach prawa.

Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe i w oparciu o zasadnie przyjęty stan faktyczny sprawy prawidłowo zastosował konkretnie przywołane przepisy prawa materialnego. Przywołał ugruntowane orzecznictwo Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych w zakresie wyjaśniającym, jakie świadczenia wypłacone pracownikom mogą być uznane za świadczenia socjalne oraz, jakie konsekwencje na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych wywołuje nie uznanie wypłaconych świadczeń za świadczenia socjalne.

W niniejszej sprawie spór dotyczy podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pracowników (podlegających, z mocy art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, i z mocy art. 11 pkt 1 i art. 12 pkt 1 tej ustawy, ubezpieczeniom chorobowemu i wypadkowemu) oraz podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz.U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027, ze zm.). Organ rentowy ustalił nową, wyższą podstawę wymiaru tych składek wliczając do niej świadczenia wypłacone P. C. (1), P. C. (2), R. C. (1), G. C., R. C. (2), O. K., M. C., T. C., A. C. i J. C. ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 w związku z art. 20 ustawy systemowej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi przychód o jakim mowa w art. 4 pkt 9 i pkt 10 tej ustawy. Stosownie do treści przywołanego przepisu użyte w ustawie określenie przychód oznacza przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych

z tytułu: zatrudnienia w ramach stosunku pracy, pracy nakładczej, służby, wykonywania mandatu posła lub senatora, wykonywania pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania, pobierania zasiłku dla bezrobotnych, świadczenia integracyjnego i stypendium wypłacanych bezrobotnym oraz stypendium sportowego, a także z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności oraz umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, jak również z tytułu współpracy przy tej działalności lub współpracy przy wykonywaniu umowy. Zgodnie zaś z art. 81 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne pracowników stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób. W świetle art. 12 ust. 1 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity: Dz.U. 2012. 361) za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za nie wykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

Wyłączenia z podstawy wymiaru składek wynikają z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, ma postać katalogu zamkniętego. Na podstawie § 2 ust. 1 pkt 19 ww. rozporządzenia, nie stanowią podstawy wymiaru składek, świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Przepis § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia nie tylko wskazuje źródło finansowania świadczeń (fundusz świadczeń socjalnych), lecz także odnosi się do zasad ich wypłacania, skoro są to świadczenia wypłacane pracownikom w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Ramy te zaś zakreślają przepisy ustawy o Zakładowym Funduszu korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2012r., I UK 140/12, LEX).

Istota sporu sprowadza się zatem do oceny, czy przyznane pracownikom przez płatnika składek paczki świąteczne dla dzieci, o jednakowej wartości, sfinansowane z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych mieszczą się w pojęciu świadczeń, o jakich mowa w powołanym § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia.

W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, który Sąd Apelacyjny podziela, że z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wyłączone są w ramach cyt. § 2 ust. 1 pkt 19 jedynie świadczenia przyznawane z zachowaniem kryterium socjalnego, tj. świadczenia przyznane z uwzględnieniem art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS stanowiącego, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2002r., I PKN 267/01, OSNP 2004 Nr 6, poz. 99; z dnia 16 sierpnia 2005 r., I PK 12/05, OSNP 2006 nr 11-12, poz. 182; z dnia 6 lutego 2008 r., II PK 156/07, OSNP 2009 nr 7-8, poz. 96; z dnia 16 września 2009 r., I UK 121/09, OSNP 2011 nr 9-10, poz. 133 i z dnia 10 września 2013r., I UK 74/13, niepubl., z 8 stycznia 2014r., I UK 202/13, LEX 1436168; z dnia 10 lipca 2014r., II UK 472/13, LEX). Zgodnie z treścią art. 2 pkt 1 ustawy o zfśś działalność socjalna, to usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, klubach dziecięcych, sprawowanej przez dziennego opiekuna lub nianię, w przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. W myśl zaś art. 8 pkt. 1 przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

Najistotniejszym wyznacznikiem ulgowego charakteru świadczeń i usług z Funduszu jest ich indywidualnie określony adresat. Źródło finansowania nie kreuje charakteru prawnego świadczeń, jeśli nie są one przyznane w ramach obowiązującej procedury. Nie ma jednak podstaw do dokonania hierarchizacji wskazanych kryteriów i wyłonienia z pośród nich czynnika priorytetowego. Kryteria socjalne wymienione w art. 8 ust. 1 ustawy z 1994 r. o zakładowym

funduszu świadczeń socjalnych nie pozostają względem siebie w koniunkcji, ani w alternatywie. Tezy takiej nie można wyprowadzić na podstawie treści językowej i wykładni systemowej przepisu. Doniosłości konkretnych kryteriów należy poszukiwać w istocie poszczególnych świadczeń. To charakter usługi wyznacza czy decydującym do jej przyznania okaże się sytuacja życiowa, rodzinna, czy też materialna. Kryteria socjalne w procesie redystrybucji środków funduszu nie konkurują ze sobą. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 14 stycznia 2014 r., III AUa 711/13, L.). Jakkolwiek wydawałoby się, że najistotniejsza jest sytuacja materialna uprawnionego, to jednak ustawodawca wymienił ją na końcu, a jako pierwszą wskazał sytuację rodzinną życiową. Kryterium to zawiera w sobie element wyjątkowości. Szczególna sytuacja życiowa ma charakter nagły i z reguły przemijający. Cechy takiej nie można przypisać stanowi rodzinnemu i materialnemu, które z reguły mają wymiar długotrwały. Wydaje się, że kolejność kryteriów socjalnych ma charakter przypadkowy, a ustawodawca nie przywiązuje do niej wagi. Relacja pomiędzy kryteriami polega na wzajemnym uzupełnianiu się. Przykładowo zasady przyznawania paczek świątecznych uzależnione są sytuacją rodzinną (liczbą posiadanych dzieci), a kryterium materialne i życiowe nie odgrywa w tym wypadku żadnej roli. Z kolei dofinansowanie wczasów uzależnione jest od sytuacji materialnej uprawnionych, przy czym dopuszczalne jest wprowadzenie czynnika rodzinnego (przy dofinansowaniu wypoczynku dzieci). Wywód ten oznacza, że na gruncie art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS, w stosunku do paczek dla dzieci w związku ze Świątami Bożego Narodzenia nie ma konieczności stosowania łącznie wszystkich trzech kryteriów socjalnych. W ramach autonomii zakreślonej przez ustawę o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych pracodawca może skoncentrować się w tym przypadku na sytuacji rodzinnej, której w tym wypadku jest ilość posiadanych dzieci, występujących jako beneficjenci tego wyjątkowego świadczenia. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 29 kwietnia 2015 r., III AUa 1563/14, L.).

I tak też się stało w niniejszej sprawie. Jak trafnie ustalił Sąd Okręgowy pracodawca do przyznania paczek świątecznych dla dzieci posłużył się kryterium rodzinnym. Samo przyznanie paczek i ich ilość dla danego pracownika, zależała od posiadania dzieci w określonym w regulaminie wieku oraz od liczby tych dzieci. Tylko pracownicy spełniający kryterium posiadania dziecka w wieku 1-14 lat otrzymali paczkę świąteczną. Żaden inny pracownik takiej paczki dla dziecka nie otrzymał. Dlatego też podzielić należy pogląd Sądu I instancji, że tak postanowienia regulaminu ZFŚS, jak i przepis art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS w związku z § 2 pkt 19 rozporządzenia nie dawały podstaw organowi rentowemu do zaliczenia w skład podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne wartości paczek rozdysponowanych przez pracodawcę dla dzieci pracowników. Nie ma przy tym żadnego znaczenia podnoszony w apelacji fakt jednakowej wartości wszystkich paczek. Skoro bowiem wskazane w art. 8 ustawy o ZFŚS kryteria są równoważne i nie konkurują ze sobą, a zastosowanie któregoś z nich uzależnione jest tylko od rodzaju świadczenia, to zastosowanie tylko kryterium rodzinnego nie może być uznane za niewystarczające. Nie ma podstaw ani prawnych, ani faktycznych do stosowania, jak tego chce organ rentowy, dwóch kryteriów, tj. rodzinnego i materialnego do jednego świadczenia, jakim jest paczka świąteczna dla dzieci i różnicowania w ten sposób wartości paczki świątecznej. W orzecznictwie od dawna wyrażany jest pogląd, że różnicowanie wartości paczki świątecznej dla dzieci jest niecelowe i niezgodne z jej przeznaczeniem jako prezentu świątecznego. Pogląd ten należy uznać obecnie za dominujący (por. wyroki Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 27 lutego 2013 r., III AUa 919/12, z dnia 27 lutego 2013 r., III AUa 920/12, z dnia 11 grudnia 2013 r., III AUa 655/13, L.; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 25 kwietnia 2013 r., III AUa 906/12, L.; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 lutego 2013 r. III AUa 1880/12, L.; wyroki Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 13 czerwca 2013 r., III AUa 75/12 i z dnia 26 września 2013 r., III AUa 352/13, L.).

Także w doktrynie wyrażany jest pogląd, że to charakter usługi wyznacza, czy decydująca do jej przyznania okaże się sytuacja życiowa, rodzinna czy też materialna. W konsekwencji w odniesieniu do paczek świątecznych dla dzieci znaczenie powinna mieć wyłącznie sytuacja rodzinna, a kryterium materialne i życiowe nie odgrywa żadnej roli (tak: Prusinowski, Kryteria socjalne, s. 623, Łukasz Chruściel, Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych, Komentarz do art. 8 ustawy o ZFŚS 2015, Legalis). Ten ostatni autor wprost wskazuje, że „błędne jest zapatrywanie, że kryterium rodzinne może być uwzględnione tylko w postaci dochodu na członka rodziny. Uważam, że kryterium rodzinne może być brane pod uwagę również jako wyznacznik liczby świadczeń (np. tyle bonów na dzieci, ile dzieci; tyle wycieczek, ilu członków rodziny) i to

strony społeczne w regulaminie decydują, czy kryterium rodzinne będzie decydowało o liczbie świadczeń czy wysokości świadczenia. W tym kontekście strony społeczne powinny rozważyć, czy przyjęcie, że kryterium rodzinne wyznacza zarówno liczbę świadczeń, jak i wysokość świadczenia, byłoby podwójnym uwzględnieniem tego samego kryterium, co stanowiłoby pokrzywdzenie osób niecharakteryzujących się cechą określoną przez to kryterium, np. przyznawanie bonów na każde dziecko, których wysokość zależy od dochodu na członka rodziny”.

Biorąc powyższe pod uwagę stwierdzić należy, że Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, że płatnik stosował kryterium socjalne do przyznawania paczek świątecznych, jakim był ilość dzieci i ich wiek, czyli kryterium sytuacji rodzinnej. Trafnie też ocenił ten Sąd, że było to wystarczające, realne i sprawdzalne kryterium wydatkowania środków z funduszu świadczeń socjalnych. Podzielić też należy stanowisko tego Sądu, że o przyznawaniu paczek o tej samej wartości winien decydować charakter świadczenia, aby określona grupa dzieci nie czuła się gorzej niż inni beneficjenci.

Za błędne należy natomiast uznać stanowisko apelującego, że każde świadczenie przyznawane pracownikowi winno uwzględniać jego sytuację życiową, rodzinną i materialną, co oznacza, że świadczenia w jednakowej wysokości winny otrzymywać tylko te osoby, które mają taką samą lub podobną sytuację życiową, rodzinną i materialną. Organ rentowy wyraża bowiem niczym nieuzasadniony pogląd, że przyznanie każdego świadczenia socjalnego powinno być uzależnione od łącznego spełnienia przez pracownika trzech kryteriów.

W związku z powyższym, jako nietrafne ocenić należy wszystkie zarzuty apelacyjne. Sąd Okręgowy ustalił stan faktyczny, który okazał się niesporny i do tak ustalonego stanu faktycznego zastosował właściwe prawo materialne. Niesporność przywołanego stanu faktycznego wynika wprost także z treści sformułowanego zarzutu procesowego (art.233§1 k.p.c) poprzez który apelant nie tyle dążył do zmiany faktów co do ich subsumpcji poprzez zakwestionowanie wniosku , że kryterium rodzinne jest wystarczające do wypełnienia dyspozycji normy prawa materialnego .

Kierując się wskazaną argumentacją Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację organu rentowego. O kosztach postępowania w drugiej instancji, Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. oraz § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1667). Sąd Apelacyjny uznał, że charakter sprawy (jednorodność spraw połączonych do wspólnego rozpoznania) uzasadnia zaniechanie multiplikowania kosztów i przyznanie częściowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w wysokości stawki podstawowej, tj. 240 zł.